

Сучасний підхід до викладання дисципліни “Теорія і методика викладання лижного спорту” у вищих навчальних закладах

Рівненський державний гуманітарний університет (м. Рівне)

Постановка наукової проблеми та її значення. Закон України “Про фізичну культуру і спорт” орієнтує сферу освіти й науки на підготовку здорових, усебічно та інтелектуально розвинених, гармонійно сформованих осіб, здатних до фізичної й розумової праці, до активної діяльності в різних сферах суспільного та державного життя [3].

Основні вправи – гімнастичні, легкоатлетичні, плавання, ходьба на лижах, спортивні ігри тощо. Вони створюють базу, фундамент фізичного вдосконалення й підготовленості учнів до різних форм прояву рухової активності.

Спостереження за викладанням фізичної культури в сучасній загальноосвітній школі, вищих навчальних закладах I–IV рівнів акредитації дає нам змогу стверджувати, що більшість навчальних закладів не проводить заняття з лижної підготовки та лижного спорту. Проте всі погоджуються з потребою проводити заняття на свіжому повітрі в зимовий час, розуміють переваги та користь зимового спорту. Проблеми існують у кожному виді спорту, що викладається в школах чи ВНЗ, але, на думку авторів, лижний спорт незаслужено ігнорує більшість учителів чи викладачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із цієї проблеми. Проблема підвищення якості освіти не нова, постійно актуальна, залежить від багатьох факторів. Аналіз наукової та методичної літератури з питання покращення рівня викладання спортивних дисциплін виявив високий рівень зацікавленості творчих викладачів і вчителів. До цієї проблематики зверталися С. Ю. Герасименко, В. В. Зданюк, О. І. Мозговий, Т. М. Редько, І. В. Степанова та ін.

Науковці й педагогічні працівники розуміють потребу підготовки студентів фізкультурної спеціальності до реалій сучасної школи, де від розвитку професійно важливих якостей залежить фахова діяльність. Фізична культура має сьогодні низку проблем як на місцевому рівні – це залежить конкретно від учителя, від його особистих і професійних характеристик, так і на державному – зміни в програмах фізвиховання, викликані змінами в здоров'ї підростаючого покоління та їхнього світогляду й способу життя.

У ВНЗ України скорочено обсяг годин дисципліни “Фізичне виховання”, відповідно, знижується рухова активність та її значення для формування особистості (М. Я. Виленський, Г. І. Матукова, З. Я. Меркулова й ін.), погіршується стан здоров'я студентів, збільшується кількість спеціальних медичних груп, близько 90 % студентів мають відхилення в стані здоров'я та 30–40 % – незадовільно фізично підготовлені (Г. П. Грибан [2], Є. О. Котов, О. О. Малімон). Це зобов'язує науковців і викладачів ВНЗ шукати нові форми й методи проведення занять [5].

Завдання дослідження – систематизувати власний досвід з викладання дисципліни “Теорія і методика викладання лижного спорту” у ВНЗ та сформулювати пропозиції щодо вирішення зазначеної проблеми.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Шукаючи шляхи удосконалення навчального процесу, викладачі кафедри ТМФВ Рівненського державного гуманітарного університету розробили навчальну та робочу програми дисципліни “Теорія і методика викладання лижного спорту”. Загальна кількість годин – 108, із них – усього 4 год лекційних, 4 год практичних та 38 год лабораторних занять. Дисципліна ґрунтується на всіх можливих засобах навчання для аудиторної та самостійної роботи студентів. Має чітке професійне спрямування, хоча в процесі опитування студентів виявлено майже відсутність досвіду роботи з лижами під час навчання в школі. Це означає, що в школах не проводиться лижна підготовка, а одиниці студентів, котрі стояли на лижах у підлітковому віці, зробили це, як правило, завдяки батькам чи розважаючись на вулиці. Тому навчання студентів починається з азів, власне, ми проходимо шкільну програму з поступовим виходом на потрібний рівень. Студенти мають змогу переглядати навчальні фільми на мультимедійному обладнанні, користуватися електронною бібліотекою кафедри. Для якісної підготовки до аудиторної та самостійної роботи кафедра випустила методичний посібник. Сучасний учитель повинен вирізнятися постійним прагненням до творчості,

новаторства, віднаходження більш досконалих способів навчання й виховання [1]. На жаль, у нас майже немає підручників, які б допомагали в самостійній роботі студента. Навчання проходить за європейським зразком, де концепція самостійної підготовки не є другорядною. При цьому ми втрачаємо якість навчання у зв'язку з тим, що наші бібліотеки, на відміну від європейських, не мають достатньої кількості літератури, аудіо- та відеотек. Тому аудиторна робота залишається сьогодні реально основним джерелом знань.

Заняття для студентів проводяться, виходячи з наявної матеріальної бази. Університет забезпечив наших студентів сучасними біговими лижами, якісним взуттям. Викладачі намагаються максимально продуктивно використати сприятливі погодні умови. При цьому ми спостерігаємо високу зацікавленість до таких занять, активність студентів, позитивне ставлення до пропонованих вправ. Під час занять акцентується увага на можливість проведення таких уроків у всіх школах. Опитування студентів, бесіди у вільний час показали, що майбутні вчителі фізичного виховання мають бажання проводити заняття з дітьми на лижах.

З огляду на невинне зростання популярності й моди на гірськолижний спорт, а також беручи до уваги виняткові особливості – наявні унікальні природні ресурси поблизу міста (горбиста місцевість) і значну освоєність гірськолижного туризму в Карпатському регіоні та близькість цього регіону до нашої області – надзвичайно перспективно проводити заняття ще й на гірських лижах. Протягом трьох років для студентів спеціальності “Фізичне виховання” у РДГУ організовується лижний табірний збір у Карпатах із катанням на лижних трасах Буковелю. У майбутньому студенти, які отримали цей досвід, зможуть його передати школярам. Такі навички не будуть зайвими, оскільки сьогодні реалізуються цікаві проекти на території України для шкільної молоді.

Наприклад, гірськолижний курорт “Буковель”, гірськолижна школа “Буковель” спільно з НОК України, відділенням НОК у Львівській області, відділенням НОК в Івано-Франківській області проводить міжрегіональний захід “Олімпійське лелеченя” з використанням елементів зимових видів спорту. Мета та завдання міжрегіонального спортивно-масового заходу серед дітей “Олімпійське лелеченя” – це пропаганда здорового способу життя, поширення ідей олімпізму, залучення школярів до занять зимовими видами спорту, організація змістовного дозвілля й формування позитивного ставлення та інтересу до фізичної культури, олімпійського руху, здорового способу життя. У заході беруть участь команди шкіл-інтернатів, які перебувають під опікою відділень НОК західних областей України, на змагання прибувають команди з Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської, Волинської, Чернівецької й Закарпатської областей. Такий цікавий захід для дітей відбувся в період із 5 до 7 березня 2012 р. на базі й за сприяння туристичного комплексу “Буковель”. У вікторинах, естафетах та інших спортивних заходах із дітьми взяли участь спортсмени-олімпійці: срібний призер зимових Олімпійських Ігор 1998 р., голова Сумського відділення НОК України Олена Петрова й учасниця зимових Олімпійських ігор 1994 р., стипендіат відділення НОК України у Львівській області Олена Підгрушна.

На майбутнє можна започаткувати подібні заходи в більш широкому масштабі або, навпаки, у регіональному вимірі. При цьому, як показує практика, зацікавленість лижними заходами досить висока. Підготовку до катання на лижах можна здійснити і в умовах школи. Звичайно, що така діяльність дорога, але сучасні школярі чи студенти знаходять засоби та можливості оплатити прокат. Для дітей і студентів привабливими та доступними є всі гірськолижні курорти України.

В Україні на сьогодні функціонують чотири основні гірськолижні курорти: “Буковель”, “Яблуня”, “Славське” та “Драгобрат”.

Буковель розміщений на відстані 30 км від Яремчого й 100 км від Івано-Франківська, на висоті 900 м над рівнем моря. У селі Поляниця міститься туристичний комплекс “Буковель”. Саме тут більш ніж будь-де збереглися первісна краса, природна гармонія й багатство землі. Назва курорту походить від однойменної гори висотою 1129 м, у підніжжі якої й розмістився цей гірськолижний курорт.

Сніг тут випадає рано й у великій кількості. На території комплексу діють бугельні та крісельні підйомники. До послуг відпочивальників пункти прокату гірськолижного устаткування (гірські лижі, бігові лижі, сноуборди), лижна школа, де висококваліфіковані інструктори розробляють індивідуальну програму навчання, працює дитяча лижна школа й інструктори зі сноубордингу.

Сніжне покриття зберігається з листопада до середини травня. Освітлення схилів дає змогу кататися у вечірній час. Лижні траси проходять на спеціально підготовлених схилах.

На території ТК “Буковель” працює бригада висококваліфікованих рятувальників. При першій необхідності вони нададуть долікарську допомогу, а в критичних випадках зможуть транспортувати потерпілого в медпункт.

“Яблучниця” розміщена майже на кордоні Івано-Франківської й Закарпатської областей, недалеко від відомого Яблунецького перевалу. Яблучниця – найпопулярніший гірськолижний центр Івано-Франківської області. Там розміщено 10 бугельних підйомників, довжиною від 100 до 1100 м (із них два у самому селі й два безпосередньо на перевалі). Траси різного рівня складності. Дуже зручний під'їзд до трас.

Ще один відомий курорт – це Славсько. На його території площею 64 км² розміщено 25 туристичних баз і баз відпочинку. Узимку Славсько – це просто рай для лижників. Славсько – один із найбільш популярних гірськолижних курортів українських Карпат. Там прокладено кілька гірськолижних трас, функціонують крісельні й бугельні підйомники. Для гірськолижного відпочинку використовуються гори Тростян, Погар, Менчул і Політехнік. Гора Тростян, висотою близько 1236 м, за складністю гірськолижних трас цілком може бути конкурентом відомим Альпійським горам. Гора Тростян розміщена на відстані 2 км від центру села Славського, гора Політехнік – при в'їзді в Славсько. Ухил гори, довжиною від 600 до 1000 м, шириною 100–150 м, із перепадом висот 150–200 м, досить пологий, без різких перепадів. До послуг аматорів-гірськолижників – два бугельних підйомники довжиною 600 і 1000 м чеського виробництва.

Сама високогірна лижна база Українських Карпат розміщена на висоті 1400 м над рівнем моря, на стику хвойних лісів та альпійської зони, біля підніжжя гори Стіг (1707 м над рівнем моря) і гірського масиву Близниця (1883 м над рівнем моря) – це курорт “Драгобрат”. Протягом останніх 30 років відсутність снігу, навіть теплими малосніжними зимами, у садібі Драгобрат не спостерігалася.

На Драгобраті буде цікаво лижнику з будь-яким рівнем кваліфікації. Наявність цілини й великого сніжного покриву (до 5 м) роблять Драгобрат “райським місцем” для сноубордистів. До послуг відпочивальників – три підйомники з трасами від 500 м (дитяча) до 2500 м. Загальна довжина трас – більше 9 км. У червні й першій половині липня можливе катання на сніжниках довжиною до 500 м. Траси готуються ратраками.

Маючи такі можливості для розвитку гірськолижного спорту та зважаючи на популярність таких занять серед дітей і студентів, можна започаткувати дружні змагання, зустрічі серед декількох шкіл чи ВНЗ.

Висновки. Аналізуючи останні публікації про викладання спортивних дисциплін, ми звернули увагу на недостатнє висвітлення проблеми викладання лижного спорту. Зважаючи на доцільність проведення уроків лижної підготовки в школі, але маючи проблему підготовки фізкультурних кадрів, що можуть здійснювати таку діяльність, ми рекомендуємо якнайповніше використовувати місцеві умови для роботи з молоддю та розширювати взаємодію ВНЗ на лижних базах, гірськолижних курортах.

Список використаної літератури

1. Власюк Г. І. Підготовка майбутніх спеціалістів до педагогічної діяльності вчителя фізичної культури / Г. І. Власюк // Науково-педагогічні проблеми фізичної культури : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. “Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи”. – Дрогобич : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 13. – С. 84–87.
2. Грибан Г. П. Шляхи поліпшення стану підготовленості студентської молоді / Г. П. Грибан, Ф. Г. Опанасюк // Проблеми фізичного виховання студентів : матеріали Всеукр. наук.-метод. конф. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2003. – С. 25–26.
3. “Про фізичну культуру і спорт”. Закон України : від 10.02.2000 // Відомості Верховної Ради. – 200. – № 13.
4. Пуховська Л. П. Професійний розвиток учителів в Україні та за рубежом / Л. П. Пуховська // Післядипломна освіта в Україні. – № 2. – 2005. – С. 35–38.
5. Редько Т. М. Вплив ритмічної гімнастики на розвиток рухових якостей студенток / Т. М. Редько, Ж. Г. Дьоміна // Науково-педагогічні проблеми фізичної культури : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. “Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи”. – Дрогобич : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 13. – С. 509–513.

Анотація

Лижна підготовка в школі належить до основних вправ, які створюють умови для гармонійного фізичного розвитку. Сучасні освітні заклади майже не проводять цю роботу, при цьому втрачається можливість корисного зимового спорту й розваг. Автори висвітлили мету озвучити власний досвід підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до уроків лижної підготовки. Проведенні анкетування й спостереження дають право стверджувати про доцільність ґрунтовних занять із лижної підготовки зі студентами для подальшого використання цих знань у роботі зі школярами. Запропоновано поряд із біговими лижами, що є більш традиційними в навчально-виховному процесі, обов'язково використовувати гірськолижні як сучасну, оздоровчу, популярну нині тенденцію.

Ключові слова: *рухова активність, циклічні види спорту, техніка лижного спорту, гірськолижний спорт.*

Людмила Чалий, Татьяна Козаченко. Современный подход к преподаванию предмета „Теория и методика преподавания лыжного спорта” в высших учебных заведениях. Лыжная подготовка в школе входит в основные упражнения, которые создают условия для гармоничного физического развития. Современные образовательные учреждения почти не занимаются такой работой, при этом теряются возможности полезного зимнего отдыха и развлечений. Авторы рассказали о собственном опыте подготовки будущих учителей физического воспитания к проведению уроков лыжной подготовки. Проведенные анкетирование и наблюдения дают право говорить о необходимости крепких знаний по лыжной подготовке в студентов для дальнейшего использования этих знаний в работе с школьниками. Авторы рекомендуют наряду с беговыми лыжами, которые есть традиционными в учебно-воспитательном процессе, обязательно использовать горнолыжные как современную, оздоровительную, популярную сегодня тенденцию.

Ключевые слова: двигательная активность, циклические виды спорта, техника лыжного спорта, горнолыжный спорт.

Ludmyla Chalii, Tetyana Kozachenko. The Modern Approach to the Teaching of “Theory and Methods of Teaching Skiing” in Higher Education Establishments. Ski training in school is one of the basic exercises that create conditions for the harmonious physical development. Modern educational institutions hardly carry out such work, and the opportunity of useful winter sports and entertainment is lost in this case. The authors set out to send their own experiences of future teachers of physical education training and invite colleagues to cooperate. The surveys and observations are entitled to affirm the feasibility of fundamental studies of ski training with the students for further use of this knowledge to work with students. The authors recommend, along with the traditional in the educational process race (cross-country) skis, to use the mountain ski as a modern recreational and popular trend.

Key words: motor activity, cyclic sports, skiing technology, alpine skiing.

УДК 37.091.3: 796

Анастасія Шевченко

Новітні підходи до професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури

Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка (м. Кіровоград)

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Реалізація основних завдань професійної діяльності, визначених у Національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст. та інших нормативних документах, вимагає від учителя здатності до творчої організації навчально-виховного процесу, здійснення дослідження педагогічного процесу з метою розробки та впровадження авторських методик і технологій навчання й виховання, вільно володіти методологією педагогіки, опанувувати нові технології та інформаційні системи, узагальнювати передовий досвід, критично оцінювати результати власної роботи, творчо працювати в напрямі професійного самовдосконалення [5, 106].

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що проблема підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності – одна з найважливіших у педагогічній науці, про що свідчать численні та різноаспектні дослідження О. А. Абдуліної, О. А. Дубасенка, І. А. Зязюної, Л. В. Кондрашової, В. О. Кравцова, Н. В. Кузьміної, О. Г. Мороза, В. О. Сластьоніна, В. В. Радула, А. І. Щербакова й ін. Професійну підготовку фахівців у галузі фізичної культури досліджували Г. Д. Бабушкін, В. М. Видрін, В. Г. Григоренко, М. В. Кричфалуший, Г. В. Ложкін, В. І. Маслов, В. І. Наумчук, Т. Г. Овчаренко, О. В. Петулін, Б. В. Сермеєв, С. Г. Собко, О. А. Стасенко, С. М. Філь, А. В. Цьось, Б. М. Шиян, Ю. М. Шкретій та ін.

На думку науковців, одним із напрямів, у якому має розвиватися педагогічна наука, є підготовка фахівців, котрі можуть здійснювати діяльність у полікультурному середовищі. Інтерес до цієї проблеми зумовлений розширенням міжнародного співробітництва, посиленням боротьби меншин за свої громадянські, освітні й інші права в державах із багатокультурним складом, до яких належить і Україна.

Концепцію освіти XXI ст., за прогнозами вчених, визначить полікультурність, в обґрунтування та проектування основ якої покладені фундаментальність, багатоаспектність та функціональне призначення культури. Це зумовлює необхідність побудови засобами культури й науки концепції